

Naziv prakse:

Tečajevi e-učenja o borbi protiv prijevара i korupcije

Zemlja:

Latvija

Kategorija prakse:

- osposobljavanje

Podaci za kontakt:

- Latvijska škola za javnu upravu (u suradnji s organizacijama Transparency International Latvija, Delna & KNAB i Uredom za sprečavanje i suzbijanje korupcije)
- <https://www.vas.gov.lv/en/>
- vas@vas.gov.lv

Suzbijeni rizici od prijevара

- sukob interesa
- izbjegavanje postupaka javne nabave ili manipulacija njima
- sustavne prijevare (npr. porezna prijevара, krijumčarenje)
- utaja poreza
- mito i druga korupcijska kaznena djela i rizici od korupcije
- tajno dogovaranje
- povezanost sive ekonomije i korupcije

Kontekst i ciljevi

Latvijska škola za javnu upravu (LSPA) najveći je centar za osposobljavanje javnih službenika i zaposlenika javne uprave u Latviji. U skladu s Uredbom Vijeća ministara br. 389 Republike Latvije, škola LSPA pokrenula je dva projekta financirana iz ESF-a u okviru operativnog programa „Rast i zapošljavanje”. Jednim od njih, „Profesionalno usavršavanje ljudskih resursa u javnoj upravi u sprečavanju korupcije i smanjenju sive ekonomije” (br. projekta ESF-a 3.4.2.0/15/I/002), nastoji se obrazovati djelatnike javnog sektora o sprečavanju korupcije. Projekt je **pokrenut** 2016., traje do sredine lipnja 2022. i raspolaže proračunom od **2 863 077 EUR**¹.

Glavni je cilj smanjenje sive ekonomije i korupcije. Mjera osigurava osposobljavanje djelatnika javne uprave (među ostalim e-tečajevima) i razmjenu iskustva u pogledu posebnih i općih vještina. Od 2016. u okviru projekta organizirano je više od 130 nacionalnih i međunarodnih događaja (sa 7500 sudionika). Tečajevi osposobljavanja uključivali su zajednički uvodni modul, osam temeljnih modula (izravno osposobljavanje velikog opsega) i specijalizirane tečajeve².

¹ <https://www.vas.gov.lv/en/corruption-prevention-and-reduction-of-shadow-economy>

² https://www.vas.gov.lv/en/box/images/Par_mums/K%20projekta%20faktu%20lapa_2018_EN.pdf

https://www.vas.gov.lv/en/box/images/K_Project_target%20groups_ENG_25022020.pdf.

Opis prakse

Internetski tečajevi čine relativno malen, ali vrlo inovativan dio projekta. Njima se nastoji osigurati osnovno znanje i promicati zajedničko razumijevanje sive ekonomije, sprečavanja sukoba interesa i korupcije te aspekata njihova ublažavanja interaktivnim učenjem, na početnoj i na na prednijoj razini. Sudionici se mogu koristiti platformama e-učenja u vrijeme i na mjestu koje im odgovara, upotrebom pametnog telefona, tableta ili računala s internetskom vezom.

Razvoj e-tečajeve rezultat je savjetovanja sa svim relevantnim institucijama: institucijama javnog sektora, nevladinim udrugama i socijalnim partnerima. Time se osigurava da osposobljavanje ispuni stvarne potrebe ciljane publike. E-tečajevi dostupni su ciljanoj skupini (javnim institucijama, među ostalim općinama) internetski i besplatno. Dodatni e-tečajevi osiguravaju se za približno **176 000 potencijalnih sudionika** koje čine zaposlenici i službenici državnih proračunskih institucija (npr. sva ministarstva i njihove podređene institucije, neovisne javne institucije) i općina.

Pohađanjem prvog e-tečaja provedenog u okviru projekta „Smanjenje sive ekonomije” stječe se osnovno znanje o sivoj ekonomiji i njezinu ublažavanju te se promiče razumijevanje tih pojmova. Taj e-tečaj uključuje alate interaktivnog učenja, a njegovo je održavanje započelo u ljeto 2019.

Drugi e-tečaj, „Sprečavanje korupcije”, koji je usmjeren na **borbu protiv korupcije, sprečavanje sukoba interesa i aspekte profesionalne etike** trenutačno se razvija te se planira da će biti pokrenut krajem kolovoza 2020. Sadržava deset internetskih modula, svaki s relevantnim podtemama, u trajanju od osam akademskih sati. **Moduli su:** „Što je korupcija?”, „Posljedice korupcije”, „Institucije za sprečavanje i suzbijanje korupcije”, „Borba protiv korupcije u javnim i privatnim sektorima”, „Sukob interesa”, „Vrijednosti i etika u javnoj upravi”, „Rizici od korupcije”, „Uvjeti kojima se pogoduje korupciji i postupanje u slučaju mita” i „Dojave zviždača”. Deseti modul uključuje vježbe za samoispitivanje. Iako je tečaj dostupan svim javnim službenicima, ciljana su skupina zaposlenici/službenici s manje od godine dana radnog iskustva.

Drugi je e-tečaj razvijen u okviru suradnje škole LSPA i organizacije Transparency International Latvija (Delna). I stručnjaci koji predstavljaju Ured za sprečavanje i suzbijanje korupcije (KNAB) i centar za javnu politiku (Providus) sudjelovali su u izradi sadržaja. Predstavnici KNAB-a nastavili su se savjetovati s programerima tijekom čitavog postupka razvoja e-tečaja.

Jedinstvena obilježja

- E-tečajevi osmišljeni su da budu **što interaktivniji**. Moduli sadržavaju samo nužnu količinu teksta. U skladu s time, za e-tečajeve odabirale su se praktičnije vježbe i aktivnosti, kao što je pantomima. Pitanja i simulacije za specifične scenarije te interaktivnost tečajeve korisnicima omogućuju da svoje znanje primijene na stvarnim primjerima i da vježbaju donošenje odluka u okruženju bez rizika i bez osuda. Ta vrsta učenja, koja se temelji na iskustvu, pomaže pojedincima da steknu dobre uvide u svoje uspjehe i neuspjehe, odnosno uvide koji općenito vode prema boljem donošenju odluka na radnom mjestu.
- Uska suradnja triju razvojnih partnera (**LSPA, Delna i KNAB**) jamči vjerodostojnost tečajeve i osigurava da materijali budu sveobuhvatni. Zahvaljujući tom partnerstvu, programeri mogu osmišljavati alate i postupke koji bolje obuhvaćaju utvrđena područja rizika. Zajedničkim radom smanjuje se i udvostručavanje posla te se pomaže u usklađivanju strategija za borbu protiv prijevара i korupcije. Potrebno je napomenuti da se e-tečajem ne mogu u potpunosti zamijeniti sva izravna osposobljavanja u učionicama, ali će se znatno olakšati osposobljavanje velikog broja polaznika u području borbe protiv korupcije (potražnja za osposobljavanjem za borbu protiv korupcije u zemlji vrlo je velika) i bit će posebno djelotvoran u osposobljavanju sudionika s manje iskustva.

Ishodi i rezultati

U listopadu 2019. provedena je anketa među sudionicima prvog e-tečaja. Primljeno je **63 odgovora iz nekoliko javnih institucija**. Gotovo svi komentari korisnika bili su vrlo pozitivni (nekoliko pozitivnih komentara primljeno je i u lipnju 2020.) (najveći je broj bodova deset):

- relevantnost i aktualnost tema tečaja: 8,9
- cjelovitost sadržaja: 8,3
- praktična primjena tečaja: 8,0.

Mnogi ispitanici istaknuli su pozitivne aspekte u nastavku:

- e-učenje je prikladno za korisnike i zahtijeva manje vremena od izravnog učenja
- cjelovitost podataka (npr. više mogućnosti za upoznavanje s različitim istraživačkim podacima i mišljenjima stručnjaka; dobra kvaliteta podataka) tijekom tečaja
- interaktivne i korisniku prilagođene značajke, kao i kratka pojašnjenja informacija i kratki sažeci nakon svakog modula osposobljavanja olakšavaju bolje savladavanje informacija
- rješenje za samoispitivanje vrlo je učinkovito.

Većina sudionika pozitivno je reagirala na kvalitetu i strukturu tečaja te na mogućnosti izgradnje kapaciteta koje tečaj nudi. **Nekoliko sudionika osposobljavanja predložilo je da se drugi izravni tečajevi prerađe u format e-učenja.**

Ključni čimbenici za uspjeh

Važnu ulogu u tom postupku igrao je **interes ciljanih institucija za upravljanje i znanje** o provedbi mjera za borbu protiv korupcije unutar organizacije. U području obrazovanja cilj je stvarati svijest o negativnim posljedicama korupcije i objasniti kako se ona sprečava i suzbija. U tu bi svrhu trebalo često procjenjivati znanje i razumijevanje javnih službenika o problemima borbe protiv korupcije i na temelju tih rezultata provoditi obrazovne aktivnosti u područjima kao što je protukorupcijsko zakonodavstvo.

Ključni koraci koji bi praksu doveli do uspjeha:

- razvoj i provedba **strategije odnosa s javnošću** kako bi se važnost prakse promicala u javnim institucijama i među javnim službenicima; time bi se poticalo sudjelovanje u tečaju s obzirom na to da tečaj nije obavezan
- česta komunikacija s javnosti o otkrivenim slučajevima korupcije i o njezinim općim trendovima, kao i o mjerama koje su poduzete za sprečavanje i suzbijanje korupcije.

Zabilježeni izazovi i stečena iskustva

Kad je riječ o prvom tečaju, nisu zabilježeni znatni tehnički problemi ili problemi povezani s korisnicima. Svim materijalima može se pristupiti na jednom mjestu na internetu. Za upotrebu e-tečaja ne zahtijeva se odobrenje (poveznica na mjesto tečaja šalje se samo javnim institucijama (među ostalim općinama)).

Stečeno iskustvo i primijenjene prilagodbe od prvog do drugog e-tečaja: nastavak upotrebe uspješnih rješenja uključenih u prvi tečaj, npr. kratki sažeci nakon podtema, samoispitivanje, praktični primjeri i interaktivne značajke, veća upotreba informativnih dijagrama, praktičnih preporuka i sažetaka nalaza provedenog istraživanja te uklanjanje rješenja „digitalnog pomoćnika” (ljudska figura koja objašnjava kako se koristiti tečajem i pojašnjava određena pitanja) jer su neki korisnici napomenuli da ih ometa. Pojašnjenja i pomoć i dalje se osiguravaju, ali na drukčiji način. Nakon komentara nekoliko sudionika uvedeno je **novorješenje za dodatne informacije** (npr. ako sudionik želi detaljnije proučiti neku temu). Nadalje, poboljšani su prijelazi s jedne podteme osposobljavanja na drugu, kao i navigacija unutar poglavlja tečaja. Više pozornosti posvećeno je i vizualnoj privlačnosti i intuitivnoj percepciji tečaja.

Mogućnost prijenosa

Slični internetski tečajevi provedeni su na nekoliko platformi. Primjer je internetski tečaj „Društvene posljedice korupcije, korupcija u poslovanju i korupcija u javnoj upravi”, koji je pokrenuo poljski **Središnji ured za borbu protiv korupcije** na namjenskoj internetskoj platformi e-učenja i koji je dostupan na poljskom i engleskom jeziku (<https://szkolenia-antykorupcyjne.edu.pl/>). **Švedsko Ministarstvo vanjskih poslova i Globalna savjetnička mreža** razvili su besplatan tečaj e-učenja o borbi protiv korupcije. Tim se interaktivnim tečajem nastoji informirati društva o rizicima od korupcije i ponuditi im načine za ublažavanje tih rizika. Nadalje, **dansko Ministarstvo vanjskih poslova** razvilo je brojne tečajeve e-učenja za interne i vanjske partnere te su dostupni besplatno. Točnije, e-tečaj o **borbi protiv korupcije** obvezan je za sve zaposlenike koji rade u danskom Ministarstvu vanjskih poslova (MFA) u Kopenhagenu i koji su u misijama u inozemstvu, kao i za savjetnike i konzultante koje MFA zapošljava³.

---

³ <https://um.dk/en/about-us/e-learning/anti-corruption/>